

Bána

A bivalydémont legyőző istennőről

– részletek a 7. századi Csandísatakából –

Durgá istennő nem változik,*
 örök természete, hogy segítsen a világon:
 ő hozzon nektek békét!
 A bivalydémon Mahisa, istenek urának ellensége,
 bár szándékai a végsőkig romlottak voltak,
 Sivá lába mellől mégis helyet kapott a mennyben,
 amikor szembefordulva vele szarvának hegyével megütve
 nemegyszer megszólaltatta csengő ékköves bokaperecét,
 mint pengetővel egy lantot. (6)

Vérrel van bekenve az istennő diadalmas lába,
 a vörös lakk nem mutatna jól rajta, ugye, Vidzsajá?
 Nevéséges is lenne ujjakkal masszírozni azt,
 ami összezúzta a Himálajához hasonlatosan masszív ellenséget.
 Csak félelemből hajol meg előtte ma mindenki e mérsárlás miatt.
 Ambiká ellenségölő lába óvjon bennetek,
 amelyet e szavakkal csókolat meg titokban a mosolygó Siva. (12)

* Durgá istennő (más nevén Csandí, Párvatí, Ambiká, Sarvání stb.) legnagyobb ünnepe ma Dél-Ázsiában a monszun végén, szeptember–október táján megtartott Navarátri fesztivál, amikor a bivalydémont legyőző istennőt mint a világrend (*dhama*) védelmezőjét ünneplik. Durgá számos istennő alakját olvasztotta magába az évszázadok során. Olyan helyi istennők lehetnek ezek, akik megőrizték veszélyes természetüket: keresztutaknál, halottégetőknél lehet velük találkozni, hatalmuk van betegségeket terjeszteni és elhárítani, tönkretehetik a rítusokat, ha nem kapnak ajándékot, és többen közülük félig állati alakban jelennek meg. Ilyen volt a Krisztus utáni első évszázadokban Mathurá környékén tisztelt bivalyölő *dévi*, akinek kultusza a naphoz, a tűzhöz, a monszun végi időszakhoz kötődhetett. A Nagy Istennőt láthatjuk vadabb, vérszomjasabb alakban is, de nem annyira a *puránákban*, mint inkább a tantrikus, illetve szépirodalmi szövegekben. A *Csandísataka* („Száz vers Csandírói”), bár nem nélkülöz egy-két véresebb részletet, nem fest ilyen felkavaró képet: benne Durgá/Csandí a *puránák*ból már ismert igazságosztó, világot megmentő, rendet helyreállító istennőként jelenik meg, aki azonos Párvatíval, a Himálaja lányával, Siva feleségével. Azt a kimerevített pillanatot láthatjuk száz-egynéhány versszakon keresztül, amint Csandí lábával eltapossa Mahisát, a bivaly formájú szörnyeteget. Himnusz és ima ez az istennőhöz, szinte valamennyi versszak így fohászodik: „Csandí óvjon bennetek!” Szerzőjének a hagyomány a szanszkrit irodalom egyik legnagyobb alakját, Bánát tartja, aki Harsavardhana király udvari költője volt a 7. század első felében, Kanaujban, és aki elsősorban két hatalmas prózai művéről híres, a romantikus és kalandos *Kádambariról* és a Harsa király trónra kerülését elbeszélő *Harsacsaritáról*.

Amikor az istenek útja, az égbolt hirtelen vörössé vált
a szigonnal átdöfött bivalyból feltörő áradattól,
amely előntötte körben a földet, Siva azt hitte,
eljött az alkony, és táncba fogott, majd
amikor rájött tévedésére, mosolyogva így szólt:
„Győzelmi ünnepet tartok”,
és átölelve Párvatít újra táncolni kezdett:
ez a Párvatí védelmezzen bennetek. (16)

Az istennő holdkorong-arcán összevonta lengő fürtjei között
felragyogó szemöldökének íját,
szembogara ide-oda rebbent a heves mozgástól,
vörösén villogó szeme tágra nyílt,
s mint egykor az Alkonyinak tett hódolattal őt megsértő Sivát,
bal lábának lótuszával hirtelen elrúgta magától
a démon bivallyá lett testét:
ez a Párvatí tisztúson meg bennetek. (74)

Mikor a fejét lenyomta a rúgás,
és a bivalydémon összeszűkülte torkát nem hagyta el hang
Sarvání istennő lótusz-lába mellett,
amelytől egy nagy, sűrű, piros lótuszhoz hasonló színű kör terjedt szét,
úgy nézett ki, mint egy mézbe ragadt, mozdulatlan dongó –
ez a Sarvání védjen meg bennetek,
a három világra leselkedő veszélyek elhárítója,
akit az égiek dicsőítenek. (95)

Amikor Mahisa fogával szorosán tartotta a lándzsáját,
íjáról a húrt leoldotta a szarvával,
farkával körbefonta a karját úgy, hogy kezéből kiesett a kard,
dárdája pedig messze a földre hullt szép tenyeréből
a rángó lábak rúgkapálása miatt,
Csandiká a bivalyt teljes testében összezúzta a lábával:
így lett ő a győztes! (102)

Dezső Csaba fordítása